

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش‌های سیاسی

بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی (۱۶)

چرایی قرار گرفتن جوانان در جایگاه‌های مدیریتی

(پنجاه سالگرد انقلاب، از جوانگرایی استقبال می‌کنند؟)

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صدا و سیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: مهدی ناجی

برکات بزرگ انقلاب اسلامی:

انقلاب به یک انحطاط تاریخی طولانی پایان داد و کشور که در دوران پهلوی و قاجار بشدت تحقیر شده و بشدت عقب مانده بود، در مسیر پیشرفت سریع قرار گرفت؛ در گام نخست، رژیم ننگین سلطنت استبدادی را به حکومت مردمی و مردم‌سالاری تبدیل کرد و عنصر اراده‌ی ملی را که جان‌مایه‌ی پیشرفت همه‌جانبه و حقیقی است در کانون مدیریت کشور وارد کرد؛ آنگاه جوانان را میدان‌دار اصلی حوادث و وارد عرصه‌ی مدیریت کرد؛ روحیه و باور «ما میتوانیم» را به همگان منتقل کرد؛ به برکت تحریم دشمنان، اتکاء به توانایی داخلی را به همه آموخت و این منشأ برکات بزرگ شد.

بیانیه گام دوم، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲.

دفتر مفا و نشر آثار حضرت آیت الله خامنه‌ای

نکات برجسته

– در بیانیه گام دوم، جوانان، محور تحقق نظام پیشرفته‌ی اسلامی هستند.

– در بیانیه گام دوم، جوانان موظف شده‌اند: مسئولیت‌ها را بپذیرند؛ از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره‌گیرند و نگاه انقلابی و روحیه‌ی انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند.

جمعیت جوان کشور:

– جمعیت جوان زیر ۴۰ سال که بخش مهمی از آن، نتیجه‌ی موج جمعیتی ایجادشده در دهه‌ی ۶۰، بوده فرصتی ارزشمند برای کشور است.

– ۳۶ میلیون نفر (از جمعیت جوان) در سنین میانه‌ی ۱۵ تا ۴۰ سالگی هستند.

– ۱۴ میلیون نفر (از جمعیت جوان) دارای تحصیلات عالی هستند.

– رتبه‌ی دوم جهان در دانش‌آموختگان علوم و مهندسی، برگزیده‌ی از انبوه جوانانی است که با روحیه‌ی انقلابی رشد کرده و آماده‌ی تلاش جهادی برای کشورند.

مقدمه

بیانیه‌ی «گام دوم انقلاب» تجدید مطلعی است خطاب به ملت ایران و به ویژه جوانان که به‌مثابه منشوری برای «دومین مرحله‌ی خودسازی، جامعه‌پردازی و تمدن‌سازی» خواهد بود و «فصل جدید زندگی جمهوری اسلامی» را رقم خواهد زد.^۱ در بیانیه گام دوم مقام معظم رهبری، رهنمودهایی را در حوزه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مطرح کردند که بخش‌هایی از آن به نقش جوانان در آینده پرداخته شده است.

در بیانیه گام دوم، از جوانان به عنوان محور تحقق نظام پیشرفته‌ی اسلامی نام برده شده است؛ «... مدیران جوان، کارگزاران جوان، اندیشمندان جوان، فعالان جوان، در همه‌ی میدان‌های سیاسی و اقتصادی و فرهنگی و بین‌المللی و نیز در عرصه‌های دین و اخلاق و معنویت و عدالت، باید شانه‌های خود را به زیر بار مسئولیت دهند، از تجربه‌ها و عبرت‌های گذشته بهره‌گیرند، نگاه انقلابی و روحیه‌ی انقلابی و عمل جهادی را به کار بندند و ایران عزیز را الگوی کامل نظام پیشرفته‌ی اسلامی بسازند.»^۲ رهبر

۱ - شاخص یابی بیانیه «گام دوم انقلاب» خطاب به ملت ایران، امید جلوداریان، خبرگزاری صدا و سیما، ۱۳۹۷/۱۱/۲۷.

۲ - بیانیه گام دوم، ۱۳۹۷/۱۱/۲۲، دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله خامنه‌ای. «اولین فریضه‌ی دانشجویی عبارت است از آرمان‌خواهی. یک‌عده‌ای تبلیغ می‌کنند و وانمود می‌کنند که آرمان‌خواهی مخالف واقع‌گرایی است؛ نه آقا، آرمان‌خواهی مخالف محافظه‌کاری است، نه مخالف واقع‌گرایی. محافظه‌کاری یعنی شما تسلیم هر واقعیتی - هر چه تلخ، هر چه بد - باشید و هیچ حرکتی از خودتان نشان ندهید؛ این محافظه‌کاری است. معنای آرمان‌گرایی این است که نگاه کنید به

معظم انقلاب برای گام دوم در مورد چند سرفصل اساسی همچون «تلاش برای توسعه و گسترش علم و پژوهش، معنویت و اخلاق، اقتصاد، عدالت و مبارزه با فساد، استقلال و آزادی، عزت ملی و روابط خارجی و مرزبندی با دشمن و سبک زندگی» توصیه‌هایی به جوانان در پرتو امید به آینده داشتند. در این چارچوب در مصاحبه پژوهشی با حجه‌الاسلام والمسلمین علی سرلک، عضو هیئت علمی دانشگاه هنر، موضوع «جوان‌گرایی در مدیریت کشور» را با طرح سئوالات زیر مورد بررسی و واکاوی قرار دادیم:

پژوهش خبری: چرا باید جوانان را در جایگاه مدیریت قرار داد؟

حجه‌الاسلام والمسلمین علی سرلک عضو هیئت علمی دانشگاه هنر:

اساساً پدیده مدیر بودن، ایده‌ای برای حرکت به سمت جلو است. ماهیت مدیریت سیر به سوی آرمان‌ها است. مدیریت اساساً برای حفظ وضع موجود نیست. مدیریت بهره‌مندی از امکانات و توسعه تصرفات است. اگر مدیریت را با چنین مفهومی تعریف کنیم؛ این نگاه با مختصات و ویژگی‌های جوان یعنی آرمان‌گرایی و بسنده نکردن به شرایط موجود، همخوانی محتوایی زیادی دارد. پس اگر مدیریت حرکت به سمت جلو است؛ اصل این است که جوان در جایگاه مدیریت قرار بگیرد. البته حتماً جوان باید از مشاوره پیران و خبرگان و کسانی که تجربه بیشتری دارند استفاده کند. در روایات داریم که با بزرگان مشورت کنید؛ اما امور را به جوان‌ها بسپارید. تمشیت^۱ امور، به معنای دقیق کلمه‌اش، از انسان‌هایی که تعلقاتشان به خودشان، به دنیا و به مادیات کمتر است و ذهن جوانی دارند با آنها بهتر به سامان می‌رسد و در این سطح صورتبندی خواهد شد.

پژوهش خبری: مدیر جوان برای حرکت به سمت جلو، چگونه می‌تواند هم آرمانخواه و هم واقع‌گرا باشد؟

حجه‌الاسلام والمسلمین علی سرلک عضو هیئت علمی دانشگاه هنر:

یک تعبیری رهبر انقلاب دارند که می‌فرمایند: آرمانخواهی به علاوه واقع‌گرایی:^۲

۱- آرمانخواهی یعنی چی؟ یعنی اینکه ما به تعبیر حضرت امام خمینی(ره)، فارغ از چارچوب‌ها و داربست‌های حاکم بر نظام سلطه، خودمان به یک نوآوری مبتنی بر حقایق توحیدی رو بیاوریم؛ و به هیچ وجه تسلیم هیمنه^۳ مسلط شرق و غرب نباشیم؛ حضرت امام(ره) با استراتژی نه شرقی نه غربی، این هیجان عمومی را در جان ما به وجود آوردند؛ که اساساً آرمان این است: که شما خودت باشی. آرمان این است که شما بدون اینکه مرعوب شرایط موجود شوید، بتوانید تصمیم درست و حساب شده را داشته باشید. در عین اینکه مزیت‌های نسبی خودتان را می‌شناسید، به امکانات داخلی تکیه کنید. بدون اینکه به بلوک شرق و غرب تکیه کنیم. خودمان طرحی نو دراندازیم و البته این خیلی هزینه دارد. آرمان خواهی این است که در درجه اول با اعتماد به داشته‌ها و نیروی انسانی، دنبال آن سبک زندگی باشید که با حقیقت دین و فلسفه حیات بشر همخوانی دارد.

واقعیت‌ها و آنها را درست بشناسید؛ از واقعیت‌های مثبت استفاده کنید، با واقعیت‌های سلبی و منفی مقابله کنید و مبارزه کنید. این معنای آرمان‌گرایی است. چشمتان به آرمان‌ها باشد. این اولین فریضه‌ی دانشجو است.» (بیانات، تیرماه ۱۳۹۴).

۱ - تمشیت: روان ساختن، به راه انداختن. فرهنگ معین.

۲- بیانات مقام معظم رهبری در جوار بارگاه امام رضا(ع)، ۱۳۹۷/۱/۱۱. امیدآفرینی‌های مقام معظم رهبری در راستای گزاره‌ی «آرمان‌گرایی واقع‌بینانه» تعریف می‌شود؛ یعنی در عین اینکه برخاسته و مبتنی بر واقعیت‌های جاری کشور است، دارای وجهه‌ی آرمانی - ارزشی بوده و مانع از غلطیدن نظام و مسئولان مختلف در دام واقع‌گرایی و خطای محاسباتی می‌شود. (سایت بصیرت، ۱۳۹۷/۱/۱۰)

۳ - هیمنه: وقار، شکوه. فرهنگ فارسی معین.

۲- **واقع بینی یعنی چه:** واقع بین باشد یعنی اینکه آرمان‌ها همان اندازه که می‌توانند جاذبه داشته باشند. همان اندازه هم اگر ما واقع بین باشیم و به مقدرات و زمینه‌سازی‌ها و به ضرورت آنها توجه نداشته باشیم؛ به همان اندازه، آرمانخواهی ممکن است انسان‌ها را به فراموشی و ناامیدی برساند.^۱

پژوهش خبری: ترکیب آرمان‌گرایی و واقع‌گرایی چگونه باعث پیروزی بر مشکلات است؟

حجّه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیئت علمی دانشگاه هنر:

۴۰ سال از شکل گرفتن انقلاب ما می‌گذرد که ۱۰ سال آنرا مستقیم در جنگ نظامی بودیم و همه ۴۰ سال را در جنگ اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و تهاجم فرهنگی بودیم. واقعا یک زد و خورد خونین در عرصه‌های گوناگون داشتیم. حقیقت این است که آرمان‌ها را باید با حوصله، با دقت، با از خودگذشتگی و با تعریف زمان‌بندی شده آرمان‌ها پیگیری کنیم تا این آرمان‌ها مختصات نگاه جهان شود. جوانان ما بسیاری از آنها به دلیل اینکه واقع بین نیستند متأسفانه از آرمان‌خواهی‌های خودشان هم دست می‌کشند و اتفاقاً سمپات جریان‌های مخالف می‌شوند. و این خطر بزرگی است که رهبر انقلاب نسبت به آن هشدار دادند و ما در تجربه عینی هم جوانان (آرمان‌گرایی که واقع بین نبودند) را دیده‌ایم. ترکیب آرمان‌گرایی و واقع‌گرایی رهیافت اصلی است که باید نسبت به آن تأکید کنیم.^۲

پژوهش خبری: جوان واجد شرایط برای مدیریت؛ چه ویژگی‌هایی دارد؟

حجّه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیئت علمی دانشگاه هنر:

جوان بودن با سن بی‌ارتباط نیست؛ اما همه ماجرا سن و سال نیست. جوان دارای ویژگی‌ها و مختصات ذیل است.

۱- جوان بودن به روحیات است. همین که در قرآن از آن به فتیان یعنی جوانمردی یاد می‌شود.

۲- پاک‌ی و نزهت: آلوده نشدن به هوس‌ها و محبت‌های دنیوی^۳

۳- پرتلاشی، پرتحرکی، توانمندی، انرژی زیاد، جسم سالم.

۴- معنویت‌گرایی

۵- دانش و آگاهی^۴

۶- مشورت‌پذیری:^۵ اصالت دادن به خرد جمعی و مراجعه به آراء اهل نظر

۷- روحیه فعالیت تشکیلاتی^۶

۸- ولایت‌پذیری^۷

۱ - ما دیده‌ایم در انقلاب اسلامی چه آدم‌هایی با چه شعارهای بزرگی چه گام‌های به حسب ظاهر بلندی را برداشتند و با مخ به زمین خوردند به دلیل اینکه واقع بین نبودند. بعضی از ۴۰ سال انقلاب، توقع شکل یافتن تمدن را دارند. یعنی دستیابی به همه ما به ازاهای سبک زندگی اسلامی که واقع‌بینانه نیست.

۲ - آرمانگرایی بدون ملاحظه‌ی واقعیت‌ها، به خیالپردازی و توهم خواهد انجامید. وقتی شما دنبال یک مقصودی، یک آرمانی حرکت می‌کنید، واقعیت‌های اطراف خودتان را باید بسنجید و بر طبق آن واقعیت‌ها برنامه‌ریزی کنید. بدون دیدن واقعیت‌های جامعه، تصور آرمان‌ها خیلی تصور درست و صحیحی نخواهد بود، چه برسد به دستیابی به آرمان‌ها. (بیانات در دیدار دانشجویان، ۱۳۹۲/۵/۶)

۳ - همان که در روایات ما با طول‌امل، درازی آرزو از آن یاد می‌شود.

۴ - بحث شناخت و آنچه که لازم است بر اساس بینش‌ها در یک جوان مدیریت کند و آگاهانه وارد این عرصه‌ها شود. الان به برکت انقلاب اسلامی عموم جوان‌های ما باسواد هستند. آمار گسترده دانشجویان و مراکز آموزش عالی نشان می‌دهد اکثر جوانان ما از نعمت دانش برخوردارند. اما جوانی که می‌خواهد مدیر شود باید دانش مدیریت را به اندازه کافی بداند.

۵ - مشورت‌پذیری، زیرمجموعه فروتنی است. بسیاری از جوان‌ها به دلیل اینکه ذهن خلاق دارند یا توان بالایی دارند یا قدرت مقایسه‌اشان خوب است؛ ممکن است احساس بی‌نیازی کنند و احساس تواضع و فروتنی مخصوصاً در مقابل بزرگترها، پیشکسوت‌ها و پیران را از دست بدهند. به نظر من مدیر جوان ویژگی مشورت‌پذیری و اصالت دادن به خرد جمعی و مراجعه به آراء اهل نظر را باید جزء ویژگی‌های خودش بداند. در غیر این صورت مدیریت جوان ممکن است در اثر خام‌نگری‌ها و جنبه‌های بی‌تجربگی، خسارت‌هایی را هم بوجود آورد.

۶ - جوان حتماً باید از تکروری در تصمیمات خودداری کند. باید به مجموعه و شبکه و کار جمعی و همراهی اعتقاد داشته باشد.

۷ - جزء فرمایشات مقام معظم رهبری است از ضعف‌های سبک زندگی ما یکی همین است. که ما در کار جمعی و کار گروهی ضعیف هستیم. نوعاً موازی‌کاری می‌کنیم. گاهی کار همدیگر را خط می‌زنیم. معارض همدیگر می‌شویم. در کار گروهی بحث خیلی مهم، ولایت‌پذیری است. یک مدیر جهادی انقلابی حتماً از ظرفیت ولایت‌پذیری برخوردار است. در غیر این صورت ممکن است به تکروری‌های مخرب رو بیاورد.

پژوهش خبری: چقدر ساختارهای موجود، از جوان‌گرایی استقبال می‌کند؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیئت علمی دانشگاه هنر:

یکی از چالش‌های انقلاب اسلامی چالش بوروکراسی است. سیستم ما باید متناسب با آرمان‌هایمان باشد. سازمان اداری ما باید تلقی درستی از آرمان‌های انقلاب اسلامی داشته باشد. گاهی ساختارها تصمیمات درست و آدم‌های شایسته را عملاً پس می‌زند؛ تا زمانی که به طراحی ساختارهای درست برسیم؛ در برخی موارد به صورت نمادین رهبر معظم انقلاب، حرکت‌هایی انجام می‌دهند تا باورها و ساختارها را در طول مسیر و طی زمان تغییر دهند. شما در سیره حضرت امام(ره) نیز می‌بینید که منصوبان ایشان (در دوره زندگی مبارک ایشان) چقدر جوان بودند. رهبر معظم انقلاب، کسانی که منصوب کردند از سازمان تبلیغات تا ائمه جمعه و مسئولین دیگر جوان هستند. اینها حرکت‌های سمبلیک و نمادین است. ولی بالاخره ساختار باید اصلاح شود. این که در مجلس یکسری مصوبات را دارند می‌گذرانند؛ تلاش‌هایی است برای اینکه ساختار در آینده اصلاح شود.

پژوهش خبری: بر اساس بیانیه گام دوم، توسعه نیروی انسانی با چه سازوکاری باید انجام شود؟

حجه الاسلام و المسلمین علی سرلک عضو هیئت علمی دانشگاه هنر:

مقام معظم رهبری در بیانیه گام دوم، یک هم‌وردی تاریخی را ترسیم می‌کنند؛ اینکه تمام هیمنه جریان غیرتوحیدی در برابر جمهوری اسلامی صف کشیده است. ایشان راه چاره و گریز را تکیه به نسل جوان معرفی کرده‌اند؛ این مسئله یک تحول بزرگ است و نمی‌تواند ناگهانی اتفاق بیفتد. حتماً باید دوره گذار آن تعریف شود. به تدریج کسانی که پیشکشوت هستند؛ آثار و نتایج تجربه‌های خود را در اختیار قرار دهند. برخی از سازمان‌ها و مجموعه‌های فعال، خصوصاً در عرصه فرهنگ، به نظر می‌رسد که باید نسبت به مسئولیت، اهداف و رفتار خودشان بازنگری‌های جدی و بنیادین داشته باشند. ما اولاً: باید زمان

بگذاریم؛ ثانياً: ما نمی‌توانیم زمان را باز بگذاریم.^۱ به نظر می‌رسد: برنامه توسعه نیروی انسانی در کلان‌ترین جایگاه‌های کشور باید تصویب و ابلاغ شود؛ مجموعه‌ها و سازمان‌ها معطوف به تحقق آرمان‌های انقلاب اسلامی و ناظر بر اجرای برنامه توسعه نیروی انسانی باشند. به نظر می‌رسد تشکیل یک سازمان فرابخشی که ناظر بر اجرای برنامه توسعه نیروی انسانی باشد و گزارش هم بدهد.^۲ ضروری است.

□ کلام آخر

در چهار دهه پس از انقلاب اسلامی، بسیاری از کسانی که انقلاب را شکل داده و هدایت کردند؛ همه جوان بودند. نسل ابتدایی مدیران در کشور، رئیس‌جمهور، وزراء، نمایندگان، وکلا و قضات متوسط سنی آنها حدود ۳۰ سال بود. متوسط سنی رزمندگان در جنگ حدود ۲۴ سال بود. جوان‌ها با یک توان و قدرت فکری و روحی، توانستند جنگی بزرگ را مدیریت و از عهده‌اش برآیند. در حال حاضر که به چهل ساله دوم انقلاب اسلامی وارد شدیم؛ بیانیه گام دوم را رهبری فرزانه انقلاب صادر کردند، بر اساس این بیانیه، جوانگرایی درست و عاقلانه^۳ یک ضرورت است و جوانگرایی شایسته است که تبدیل به یک گفتمان و مطالبه جدی شود. در این چارچوب، کسانی که روزی با انگیزه‌های درست و نگاه‌های دقیق وارد عرصه پیروزی انقلاب شدند و اوایل کار را به درستی حرکت دادند؛ باید خودشان داوطلبانه عرصه و میدان را به جوان‌ترها بسپارند.

۱ - مثلاً امسال که سال ۹۸ است. باید هدف‌گذاری کنیم؛ مثلاً تا سال ۱۴۰۰ (به عنوان برنامه‌ریزی توسعه)، ۷۰ درصد از مدیران (میدانی و میانی و استراتژیک) را تعریف کنیم؛ که باید با این ویژگی‌ها و مختصات جوان را داشته باشند. متأسفانه برنامه‌های توسعه کشور، بیشتر در ارتباط با فعالیت‌ها (و نه در ارتباط با نیروی انسانی) تعریف می‌شود.

۲ - اصل ۴۴ قانون اساسی را متأسفانه کسانی که باید انجام دهند چون خودشان ذینفع و ذی‌ضرر بودند بینید به کجا آنرا رسانده‌اند. در بعضی واگذاری‌ها چه فاجعه‌هایی به‌وجود آمده است. خود اصل قانون درست بوده منتهی مجری و ناظر چون درست انتخاب نشده به عکس آن تبدیل شده است. بحث تحول نیروی انسانی یا جوانگرایی در مدیریت یک جامعه هم باید یک آثار فرابخشی با اختیارات کلان با گرفتن تضمین‌های لازم از مسئولین هر سه قوا که آنها نامه بنویسند و متعهد شوند که به خدمات این جمع فرابخشی عمل کنند و البته با هماهنگی و نه شتابزده و با مدل‌های قبلی جواب نخواهد داد. باید این کار را انجام دهیم تا نگرانی حضرت آقا در گام دوم برطرف شود.

۳ - نه به معنای پیرزدایی به تعبیر رهبر انقلاب.